

Czaller László

A humán tőke társadalmi hozadéka Magyarországon

2015. november 20.

HÉTFA Kutatóintézet és Elemző Központ

A használható tudásért

1051 Budapest Október 6. utca 19.

www.hetfa.hu

- A humán tőke és gazdasági fejlődés kapcsolatának diskurzusa
  - A képzettség privát hozama
  - A humán tőke, mint termelési tényező
  - Külső gazdasági hatások
- A külső gazdasági hatások empirikus igazolása hiányzik!
  - A poszt-szocialista gazdaságok egyedi fejlődési pályája
  - Kormányzati erőforrás-allokációhoz és hatásértékeléséhez szükséges
    - Oktatás állami finanszírozásának mértéke (**Mo.: 92%**, USA: ~60%)
- Oktatáspolitikai fejlemények
  - A kormányzat a középfokú szakképzést támogatja, pedig...

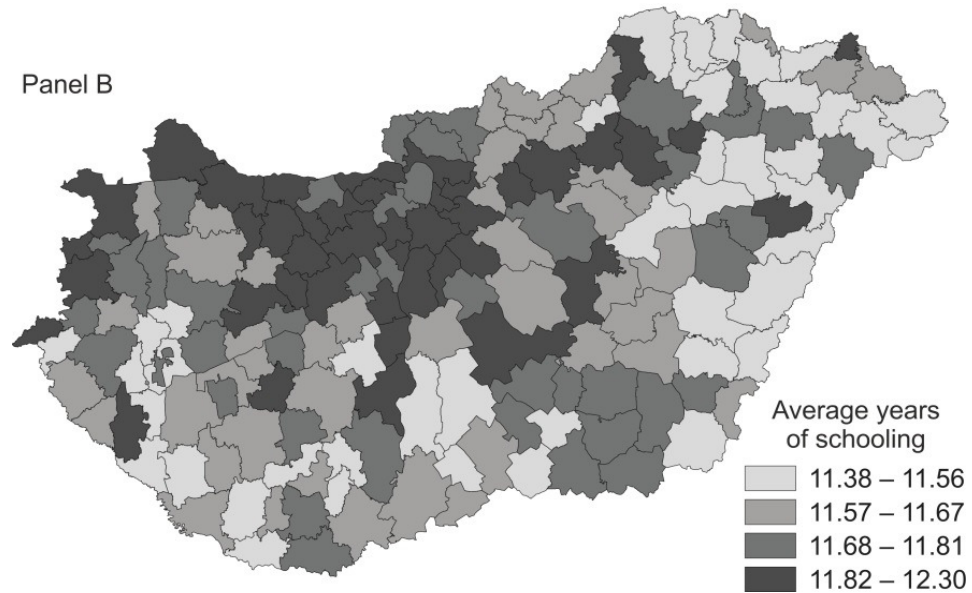
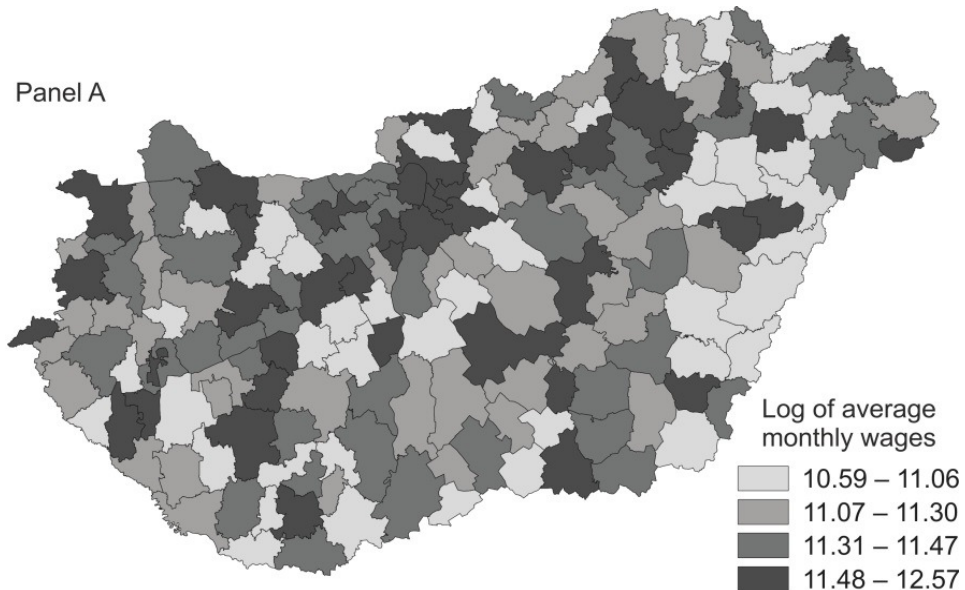
- A humán tőke külső gazdasági hatásainak forrásai:
- Vizsgált tényezők:
  - Tudás túlcsordulása (*Lucas, 1988*)
  - Munkaerő-piaci interakciók (*Acemoglu, 1996*)
- Egyéb tényezők:
  - Alacsonyabb bűnözési hajlam
  - Közügyek iránti érzékenység
  - Költségvetési kiadások csökkenése
  - Egyéb...
- **Eltérő földrajzi léptékben érvényesülő hatások!**

- Mincer-féle béregyenletek (*Acemoglu – Angrist, 2001*)
- Feltételezések:
  - Munkabér = Munka határterméke
  - A külső gazdasági hatások mértékét a humán tőke helyi kínálata határozza meg (átlagos elvégzett osztályszám a járásban)
- Identifikációs problémák
  - A humán tőke helyi kínálata endogén:
    - Nem megfigyelt egyéni és térségi heterogenitás
    - Fordított okság
    - A képzettek iránti keresletet érintő sokkok
  - Térbeli heteroszkedaszticitás
- Interpretációs problémák
  - Tényezőkereslet hatása a bérekre

- Megoldások:
- Egyéni, vállalati és területi kontrollváltozók bevonása
- IV módszerek
  - írni és olvasni tudók aránya 1880-ban
- Instrumentum érvényességének biztosítása:
  - Születés éve+negyedéve interakciós dummyk (*Angrist – Krueger 1991*)
  - Kontrollálás kulturális normákra és értékekre
- Standard hibák klaszterezése járás szinten
- A becsült modell:

$$\log w_{i,a,t} = \log \alpha + \eta S_{a,t} + \varphi S_{i,a,t} + \mathbf{X}'_{i,a,t} \boldsymbol{\beta} + \mathbf{Z}'_{a,t} \boldsymbol{\delta} + \mu_a + \lambda_t + u_{i,a,t}$$

- Egyéni adatok forrása:
  - NMH Bértarifa-felvétel 2002-2008
  - Egyesített keresztmetszeti minta, nem panel!
  - Mintanagyság 900e fő (137e fő/év)
- Egyéb területi adatok:
  - KSH T-Star
  - Népszámlálás 1880
  - ENYÜBS

	3.1		3.2		3.3	
Estimation method	2SLS		2SLS		LIML	
Average years of schooling	0.032***	(0.012)	0.029**	(0.012)	0.034**	(0.013)
Individual schooling	0.097***	(0.006)	0.070***	(0.010)	0.069***	(0.011)
Birth year dummies			Yes		Yes	
Individual controls	Yes		Yes		Yes	
Firm controls	Yes		Yes		Yes	
Industry dummies	Yes		Yes		Yes	
Year dummies	Yes		Yes		Yes	
Regional controls	Yes		Yes		Yes	
Regional dummies	NUTS-2		NUTS-2		NUTS-2	
Excluded Instruments:						
Average years of schooling	Literacy rate 1880		Literacy rate 1880		Literacy rate 1880	
Individual schooling			QoB x Year-of-Birth		QoB x Year-of-Birth	
Cragg-Donald F-statistic	4768.65		280.253		274.768	
Kleibergen-Paap F-statistic	22.251		8.207		7.791	
Sargan test of overid. restr.			167.553	(0.142)	166.822	(0.151)

	4.1	4.2	4.3	4.6	4.4	4.6
Skill group	Low-skilled workers			High-skilled workers		
Estimation method	OLS	OLS	2SLS	OLS	OLS	2SLS
Share of high-skilled workers	0.228*** (0.042)	0.137** (0.062)	0.164*** (0.034)	0.259*** (0.059)	0.153** (0.069)	0.149** (0.062)
Individual schooling	0.065*** (0.002)	0.063*** (0.002)	0.065*** (0.002)	0.149*** (0.003)	0.148*** (0.003)	0.151*** (0.003)
Individual controls	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Firm controls	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Industry dummies	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Year dummies	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Regional controls	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Regional dummies	NUTS-2	LAU-1	NUTS2	NUTS-2	LAU-1	NUTS-2
Cragg-Donald F-statistic			9030.78			8104.52
Kleibergen-Paap F-statistic			44.080			23.797
Adj R²	0.328	0.339	0.328	0.487	0.492	0.486
N	452611			505556		

- **Eredmények:**
  - Képzettség privát hozama: 9-10%
  - Külső gazdasági hatások mértéke: 3-4%
  - A képzett munkaerő kínálata emeli a képzetlenek bérét
- **Üzenetek a szakpolitikának:**
  - Az oktatás fejlesztése és finanszírozása önző érdekünk!
  - A helyi tudástermelés és a képzettek megtartása a regionális versenyképesség és jólét kulcsösszetevője!

Köszönöm a figyelmet!

Czaller László
czallerlaszlo@hetfa.hu

HÉTFA Kutatóintézet és Elemző Központ
1051 Budapest Október 6. u. 19.
www.hetfa.hu